

Sebepoznání a sebereflexe

Poznatky psychologie nám umožňují poznávat a chápat prožitky druhých lidí. Každý den máme však také velké množství možností získávat informace o své vlastní osobě (v komunikaci s druhými lidmi – s rodiči, přáteli, kamarády, spolužáky; v řešení konfliktních situací; v různých činnostech apod.). Všechny tyto informace (ať se nám líbí, nebo nelíbí) jsou důležitým zdrojem našeho sebepoznání. **Sebepoznání je tedy proces poznávání sebe sama v různých situacích, které nám umožňuje pochopit motivy a příčiny svého chování.** Pokud se informace získané v kontaktu s druhými lidmi shodují s představami, které si o sobě, svých schopnostech, svých sociálních rolích, svém tělu atd. vytváříme my sami (tzv. **sebepojetí**), pak jim nevěnujeme příliš velkou pozornost (např. kamarád nám sdělí, že máme smysl pro humor, a my sami jsme o tom již dlouho přesvědčeni). Pokud však dojde k rozporu mezi tím, jak vidíme sami sebe a jak nás vidí druzí, snažíme se přehodnotit své postoje nebo změnit své chování.

Zájem o „já“, o sebe sama, o svou vlastní osobnost je věcí přirozenou, zvláštní důležitost má především v období dospívání (začínáme se intenzivně zajímat, jak nás hodnotí okolí, jak vypadáme, zda nás ostatní „berou“). Snažíme se více porozumět sami sobě i druhým lidem. Tím, že nezavrhneme negativní reakci svého okolí a přemýšlíme o svém chování, se učíme předcházet možným konfliktům. Sebepoznáním narušujeme **falešný obraz sebe sama** (nekritičnost k sobě samému, nebo naopak tendence vidět sebe sama v horším světle). Svůj pocit méněcennosti se snažíme zakrýt dokonalým obrazem sebe sama; takový obraz je však zrádný a velmi křehký.

1. Zálibné vzhlížení k sobě samému se často označuje termínem, který vznikl podle jména postavy z antické mytologie, mladíka, který se zamiloval do svého vlastního obrazu na vodní hladině. Jak se mladík jmenoval? Pojem odvozený od jména postavy doplň na následující řádek.

Zvláštním projevem k vlastnímu tělu je i chorobně úzkostlivá hypochondrická péče. Ta se netýká jen vlastního těla, ale všeho, co patří k naší osobě.

2. Posuďte, o čem vypovídá sebepojetí ženy na fotografii. V čem může být takový postoj k vlastnímu tělu závažný?
3. K jakým důsledkům může tento problém vést?
4. Proč se v současnosti takový typ poruchy tělesného sebepojetí vyskytuje stále častěji? Co jej způsobuje?

Sebepoznání je důležitým prvkem **duševního zdraví**, pomocí sebepoznání posilujeme **zdravé sebepojetí**. Lidé, kteří mají zdravé sebepojetí (realistický obraz sebe sama) se lépe přizpůsobují novým situacím, což má jak v profesním uplatnění, tak i v partnerských vztazích. K upevnění zdravého sebepojetí přispívá např. psaní deníku, komunikace s druhými lidmi (vrstevníky) a sebereflexe.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Sebereflexe (odraz sebe sama) v sobě zahrnuje naše úvahy nad vlastním chováním a činy, které vede k analýze příčin našeho chování či jeho důsledků. Pomocí sebereflexe můžeme postupně odhalovat chyby v našem jednání a snažit se je napravit. Přemíra sebereflexe nám však může paradoxně i uškodit. Např. pokud se chceme zbavit trémy při vystupování na veřejnosti, můžeme se sledovat v každé situaci – touto přehnanou kontrolou nežádoucí projevy spíše přivoláme a sebereflexe tak přestane plnit svou funkci.

5. Připravte si krátký pantomimický výstup na téma:

a) kdo jsem, jaký jsem člověk,	e) co umím,
b) kým rozhodně nejsem,	f) můj obvyklý den shrnutý do jedné minuty,
c) moje typická vlastnost,	g) co nerad dělám.
d) moje koníčky,	

6. Pokuste se pomocí několika vět popsat, jak vidíte sebe sama.

7. Pokuste se kresbou vyjádřit, jak si představujete sebe sama.

Použitá literatura a zdroje:

KOL. AUT. *Společenské vědy pro střední školy. 1. díl*. Brno: Didaktis, 2009. ISBN 978-80-7358-144-2.

ŘÍČAN, P. *Psychologie. Příručka pro studenty*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-923-2.

Dostupné online <<http://anorexie.ordinace.biz/fotky2.php>>. [cit. 10. 2. 2012].

Dostupné online <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/2414/aktivity-na-podporu-osv-osobnostni-rozvoj.html/>>. [cit. 10. 2. 2012].